

Prof. Wolfgang Benz

Recenzija apie Liudo Truskos mokslinį darbą

Antisemitizmo pakilimas Lietuvoje sovietinės okupacijos metais (1940-1941)

Liudo Truskos studija yra labai detalus, itin gerai dokumentais paremtas darbas, polemizuojantis su paplitusia ir iš kartos į kartą iki šios dienos perduodama neigiama nuostata. Autorius, kiek tai įmanoma, aiškinasi šios nuostatos ištakas, analizuoja jos atsiradimą ir ieško lietuvių priešiško žydams motyvų paaiškinimo.

Lietuvos žydų padėtį ir likimą galima palyginti su jų situacija ir likimu 1941 metų vasarą Latvijoje ir Estijoje, taip pat ir Bukovinoje ir Besarabijoje, kur jie taip pat buvo kaltinami kolaboravimu su okupacine valdžia. Įskundimas juos esant komunistais buvo kaltės įrodymas ir į tai galima buvo reaguoti nacionalistiniu pykčiu ir antipatija. Ypatingas Liudo Truskos darbo nuopelnas yra tas, kad jis išanalizavo pavienius priekaištus ir juos paneigė. Šis mokslinis darbas atitinka naujausią tyrinėjimų lygį, yra paremtas išsamia šaltinių medžiaga ir pilnai išsėmęs literatūros šaltinius.

Išvados įtikina lygiai taip pat, kaip ir pavieniai argumentai. Autoriui telieka pritarti, kad lietuvių nacionalistų priekaištai žydų atžvilgiu neturėjo jokio realaus pagrindo, taip pat tam, kad iš jų pusės nebuvo išleista jokių atsišaukimų su tiesioginiais kvietimais pogromams ir žudynėms arba kad jų, pasiremiant šaltiniais, įrodyti negalima. Įtikina taip pat ir teiginys apie moralinę lietuvių tautos krizę, kai traukiantis sovietiniams okupantams arba atėjus vokiečių okupacinei valdžiai žydų mažuma tapo atpirkimo ožiu. Šia situacija lengvai galėjo pasinaudoti vokiečių okupantai, būtent tai su jau žinomomis pasekmėmis ir įvyko Lietuvoje.

Berlynas, 2001 metų spalio 8 d.

Prof. Dr. Wolfgang Benz

Berlyno technikos universiteto
antisemitizmo tyrimo centras